

**FIKRET ŞENSES • Kalkınma İktisadı
Yükselişi ve Gerilemesi**

FIKRET ŞENSES Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini İngiltere’de sırasıyla Warwick, Lancaster ve Londra Üniversitesi’nde (London School of Economics) yaptı. 1987-88 ders yılında Harvard Üniversitesi’nde, Eylül 1989’da İngiltere’de Institute of Development Studies’de ve Temmuz-Ekim 1990 döneminde Tokyo’da Institute of Developing Economies’de misafir araştırmacı olarak bulundu. 1980 yılından bu yana ODTÜ İktisat Bölümü öğretim üyesi olan Fikret Şenses 1985 yılında Doçent, 1991 yılında Profesör oldu; 1983-87 yılları arasında *ODTÜ Gelişme Dergisi* editörlüğü görevini de üstlendi. Gelişme Ekonomisi, Sanayileşme, İstikrar Politikaları, İşgücü Piyasaları ve İktisat Eğitimi konularında yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli yayınları bulunuyor.

İletişim Yayınları 389 • Araştırma İnceleme Dizisi 61

ISBN-13: 978-975-470-586-7

© 1996 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1-5. BASKI 1996-2010, İstanbul

6. BASKI 2015, İstanbul

KAPAK Ümit Kıvanç

UYGULAMA Suat Aysu

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Derl. ve Yay. Haz. FİKRET ŞENSES

Kalkınma İktisadı Yükselişi ve Gerilemesi

ÇEVİREN *Sedef Öztürk*

i l e t i ŝ i m

İÇİNDEKİLER

Giriş	
<i>Fikret Şenses</i>	15
1. Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Gerilemesi	
<i>Albert O. Hirschman</i>	23
2. Üçüncü Dünya Ekonomilerinde Uzun Vadeli Büyüme-Tarihsel Perspektiften Ekonomik Kalkınma	
<i>Lloyd G. Reynolds</i>	53
3. Niye Bütün Dünya Kalkınmış Değil?	
<i>Richard A. Easterlin</i>	65
4. Gelişme İktisadı ve İktisadi Gelişme - Nereden Nereye?	
<i>Fikret Şenses</i>	93
5. Az Gelişmiş Ülkelerde Enflasyon ve İstikrar Politikaları	
<i>Colin Kirkpatrick / Frederick Nixon</i>	129
6. Uluslararası Borç Krizi: Nedenler, Sonuçlar ve Çözümler	
<i>Heather D. Gibson / Euclid Tsakalatos</i>	173

7. Sanayileşme ve Dünya Ekonomisi Rhys Jenkins.....	211
8. Az gelişmiş Ülkelerde Sanayileşme Stratejileri: Tarihsel Deneyimden Çıkarılacak Bazı Dersler Hubert Schmitz.....	255
9. Güney Kore’de Gelir Dağılımının Ekonomi Politikası- Devletin Sanayileşme Politikalarının Etkisi Hagen Koo.....	285
10. Üçüncü Dünyanın Geleceği- Mevcut Sorunlar ve Kalkınmada İşbirliğine Yönelik Sonuçlar Peter Nunnenkamp.....	303
Kaynaklar.....	331
Dizin.....	357

TABLolar VE ŐEKİLLER LİSTESİ

Tablo 3.Ek 1	Ülkelere Göre Tahmini İlköğretim Okullaşma Oranı, 1830-1975	89-90
Tablo 5.1	Enflasyon, 1967-86	131
Tablo 5.2	Enflasyon Oranlarında Değişkenlik, 1960-81	133
Tablo 6.1	1982 Yılında Borç Yoğunlaşması	177
Tablo 6.2	Londra ve New York'da Yabancı Banka Sayısı	190
Tablo 6.3	Latin Amerika Ülkeleri'nde Büyüme, 1970-81	193
Tablo 6.4	Net Transferler, 1982-87	199
Tablo 7.1	Fordist ve Post-Fordist Modeller	232
Tablo 7.2	Gelişmiş Ülkelerin Üçüncü Dünya Ülkelerinden Yaptıkları İthalattan Kaynaklanan Tüketimlerinin Toplam Tüketimleri İçindeki Yüzde Payı	243
Tablo 7.3	Gelişmiş Ülkelerde Üçüncü Dünyayla Ticaretleri Sonucunda Sağlanan İstihdam Artışı	244
Tablo 8.1	Gelişmekte Olan Ülkelerde İmalat Sanayiinde Ortalama Efektif Koruma Oranları	263
Tablo 9.1	Kore'de Hanehalkı Gelir Dağılımı, 1960-80	287
Tablo 9.2	Kore'de İşsizlik Oranları ve İşgücünün Dağılımı, 1964-79	289
Tablo 9.3	Kore'de <i>Jaebol</i> Gruplarının İmalat Sanayii Gayri Safi Üretimine Katkıları	292

Tablo 9.4	Kore'de Endüstrilerarası Ücret Karşılaştırması, 1971-81	293
Tablo 9.5	Kore'de Ücret Artışı-Verimlilik Artışı Karşılaştırması, 1971-80	294
Tablo 9.6	Kore'de Eğitim Gruplarına Göre Gelir Farklılıkları	295
Şekil 3.1	Ülkelere Göre İlköğretimde Okullaşma Oranı, 1830-1975	73
Şekil 6.1	AGÜ'nün Toplam Borcu	176
Şekil 6.2	Brezilya ve Güney Kore'nin Borç Servis Oranları 1980-88	178
Şekil 6.3	Latin Amerika ve Sahra'nın Güneyindeki Afrika Ülkeleri'nde Borç/GSMH Oranları, 1980-88	179
Şekil 6.4	1980'li yıllarda AGÜ'de Yatırımlar	201
Şekil 7.1	Dünya İmalat Sanayii ve Ticaretinde Büyüme	215
Şekil 7.2	Dünya Sanayiinin Dağılımı	219
Şekil 7.3	Dünya İmalat Sanayii Katma Değeri ve Sınai İhracatı İçinde AGÜ Payı	224
Şekil 7.4	Başlıca OECD Ülkelerinde Sanayisizleşme	235
Şekil 7.5	İstihdam ve GSYİH içinde 19. Yüzyıldan Bugüne Sektör Payları	237
Şekil 7.6	1975 ve 1984'de birkaç Gelişmiş Ülkeden Doğrudan Yabancı Sermaye Akımı	245

KISALTMALAR

AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AT	Avrupa Topluluğu
AGÜ	Az Gelişmiş Ülkeler
ARGE	Araştırma-Geliştirme
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası
der.	derleyen\derleyenler
DYY	Doğrudan Yabancı Yatırım
ECLA	Birleşmiş Milletler Latin Amerika Ekonomi Komisyonu
EKO	Efektif Koruma Oranı
GATT	Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülkeler
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IBRD	Dünya Bankası
İİB	İhracat İçin İmalat Bölgeleri
İİDS	İthal İkamesine Dayalı Sanayileşme
IMF	Uluslararası Para Fonu
IYS	İhracata Yönelik Sanayileşme
KOÜ	Kalkınmakta Olan Ülkeler

LIBOR	Londra Bankalararası Kredi Faiz Oranı
MPE	Merkezi Planlamaya Dayalı Ekonomiler
OPEC	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
ÖB	Ödemeler Bilançosu
ÖBPY	Ödemeler Bilançosuna Parasal Yaklaşım
STB	Serbest Ticaret Bölgesi
UNCTAD	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UÖŞ	Ulusötesi Şirketler
UŞ	Ulusasını Şirketler
v.y.	veri yok
YSÜ	Yeni Sanayileşen Ülkeler

ÖNSÖZ

Bu kitap Gelişme İktisadı'na yönelik eleştirilerin giderek yoğunlaştığı ve bu bilim dalının özellikle Batı ülkelerinde varlığının dahi tartışıldığı günlerde yayınlanıyor. 1940'lı yıllarda ilk ortaya çıktığında devlet öncülüğünde büyüme ve ithal ikamesine dayalı sanayileşme gibi uzun dönem hedeflere yönelen Gelişme İktisadı, şimdi bu mevzilerini yitirmiş görünüyor.

Dünya nüfusunun çok büyük bir bölümünü oluşturan ve kısaca Üçüncü Dünya ülkeleri olarak nitelenen düşük ve orta gelirli ülkelerin sorunlarına ilişkin tartışmalar IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların bakış açılarının da bir yansıması olarak giderek dünya piyasalarıyla bütünleşmeyi amaçlayan serbest piyasa yönelimli çözümleri ön plana çıkararak bir yörüngeye oturtuluyor. Ulusal devletlerin küçültülmek istendiği, kalkınmacı devlet kavramının rafa kaldırıldığı bir ortamda 3. Dünya ülkelerinin sorunları, bu ülkeler açısından ne anlama geldiği tam da belirli olmayan bir küreselleşme söylemine dayandırılıyor. Gündem,

giderek uzun dönem sorunları, bir anlamda gelişme sorununu gözardı ederek kısa dönem sorunlar üzerinde yoğunlaşıyor ve Üçüncü Dünya ülkelerini adeta kendi kaderine terk ediyor.

Bu kitabın temel yaklaşımı, Üçüncü Dünya ülkelerinin, sanayileşmiş ülkelerinkinden, farklı ve kendilerine özgü özellik ve sorunları olduğu, bu sorunların bütün dünyaya hakim kılınmak istenen piyasa ağırlıklı yaklaşımlarla çözümlenemeyeceği noktasında odaklaşıyor. Dolayısıyla, bu sorunları tarihsel bir bakış açısından, sosyal ve siyasal boyutlarıyla birlikte ele alan ayrı bir bilim dalının, yani Gelişme İktisadı'nın gerekliliğini savunuyor. Bu iktisadın temel sorunsalının hızlı ve istikrarlı büyüme, sanayileşme, yoksulluğun azaltılması, gelir dağılımının düzeltilmesi, kişisel refah göstergelerinin iyileştirilmesi ve gelişme açığının kapatılması hedeflerine yönelmesini öneriyor.

Kitabın temel amacı, gelişme sorununun ortaya çıkışına ilişkin tarihsel ipuçlarını belirlemek ve güncel kimi gelişme sorunlarına ışık tutmaktır. Kitap, dokuzu çeşitli yayın organlarında 1980 ile 1992 yılları arasında yayınlanmış İngilizce makalelerin dilimize çevirisi olmak üzere toplam on makaleden oluşuyor. Kitap, seçilen konularda katkı sayılabilecek makalelere yer veriyor ancak temel gelişme sorun alanlarının dahi tümünü kapsama iddiasını taşıyor.

İngilizce makalelerin büyük bir kısmı Sedef Öztürk tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiş ancak tarafımdan yeniden gözden geçirilerek ilk metin üzerinde gerekli görülen değişiklikler yapılmıştır. Metinlerin akıcılığını azaltma pahasına da olsa orijinal metne sadık kalmaya özen gösterilmiştir. Nihai metin benim tercihlerimi yansıttığından tercüme konusundaki tüm sorumluluğu üstleniyor ve Sedef Öztürk'e çok zor bir iş olduğunu bizzat anladığım tercüme konusundaki katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Kitabın temel esin kaynağını ODTÜ’de vermiş olduğum Gelişme İktisadı dersleri oluşturuyor. Eylül 1989 da Institute of Development Studies’de misafir araştırmacı sıfatıyla araştırmalar yapmamı sağlayan İngiliz Kültür Heyeti’ne ve bu kitabın hazırlanması konusunda beni yüreklendiren ve yardımlarını esirgemeyen Tanıl Bora, Fikret Görün, Cem Somel, Erol Taymaz, Oktar Türel ve Tayfun Üstün’e kendilerini kitabın hatalarına ortak etmeksizin teşekkürü bir borç bilirim.

Kitabın özellikle İngilizce kaynaklara ulaşma olanağı olmayan Gelişme İktisadı öğrencilerine ve gelişme konularına ilgi duyan herkese yarar sağlayacağını umuyorum.

Bu kitabı özellikle ilk yıllardaki acemiliklerimi hoşgörüyüyle karşılayan tüm sevgili öğrencilerime armağan ediyor ve bu kitaptan doğan tüm telif haklarımı ODTÜ Öğrencileri Burs Fonu’na bağışlıyorum.

Fikret Şenses
Eylül 1996, Ankara

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda yeni bir bilim dalı olarak ortaya çıkan Gelişme İktisadı kısa süren bir canlılık döneminden sonra, özellikle 1970'li yılların başından itibaren durağanlaşmış ve son yıllarda da eski önemini çok büyük ölçüde yitirmiştir. Gelişme iktisadı'nın gösterdiği bu evrim son yıllarda farklı açılardan değerlendirilmiş ve bu bilim dalının gelişmesine önemli katkılarda bulunmuş kimi iktisatçıların dahi keskin eleştirilerine hedef olmuştur. Gelişme İktisadı'nı savunanların sayısı ise giderek azalmış, bu bilim dalının önemini vurgulayanların tezleri giderek daha cılız bir görünüm sergilemiştir.

İlk ortaya çıktığı yıllarda, devlet önderliğinde sermaye birikimi, başta sanayileşme olmak üzere yapısal değişim gibi uzun dönem amaçlara yönelen Gelişme İktisadı'nın gerilemesinde 1970'li yılların başlarından beri gözlenen ve zaman zaman kriz boyutlarına varan bir dizi şok etkili olmuştur. 1970'li yılların petrol şoklarının hemen ardından patla-

yan borç krizi birçok gelişmekte olan ülkeyi¹ IMF ve Dünya Bankası güdümünde istikrar ve yapısal uyum programı uygulamaya zorlamış ve bu kuruluşlara hakim olan dışa dönük ve serbest piyasa ağırlıklı bakış açılarının bu ülkelerin ekonomi politikalarını belirlemesine yol açmıştır.

1970’li yılların sonlarında başta ABD ve İngiltere olmak üzere, birçok Batı ülkesinde aynı zamanda yükselmeye başlayan ve Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla daha da hızlanan ve “yeni muhafazakar” olarak adlandırılabilir siyasi akımlar da bu bakış açılarının kök salmasında kuşkusuz önemli rol oynamıştır. Özellikle 1970’lerin başlarından itibaren Gelişme İktisadı içinde tırmanmaya başlayan neoklasik yaklaşımlar, “bütün ülkelerde her zaman, her koşulda geçerli” bir paradigma olarak Gelişme İktisadı’na büyük ölçüde hakim olurken diğer paradigmaların sesi ya tamamen kesilmiş ya da iyice kısılmıştır.

Devletin rolünün azaltılmasını ve kimi alanlarda tümüyle etkisizleştirilmesini amaçlayan piyasa ağırlıklı çözümlerler, kapsamı giderek genişletilen (önceleri ihracata yönelik sanayileşme, daha sonra dışa dönük gelişme ve son yıllarda küreselleşme) bir “dünya ekonomisiyle bütünleşme” hedefiyle birlikte sunulmaktadır. Bu söylem, ekonomi politikalarının ötesinde, kurumsal yapıları, bakış açıları, davranışları ve gelişme sürecinden beklentileri dahi etki alanı içine almaktadır. Önemle vurgulanması gereken bir nokta, yapısal uyum programları aracılığıyla yaygın bir uygulama alanı bulan bu bakış açısının uygulamadaki olumsuz etkilerine karşın hakimiyetini önemli ölçüde sürdürmesidir.

1 Kitapta Gelişmekte Olan Ülkeler, Kalkınmakta Olan Ülkeler, Üçüncü Dünya, Az Gelişmiş Ülkeler ve AGÜ deyimleri yazar tercihleri de dikkate alınarak birbirlerinin yerine aynı anlamda kullanılmıştır. Aynı durum, Gelişmiş Ülkeler, Sanayileşmiş Ülkeler, OECD Ülkeleri ve Kalkınma İktisadı - Gelişme İktisadı deyimleri için de geçerlidir.

Bu gelişmeler sonucunda bu ülkelerin gündemi iç ve dış borçlar, kamu açıkları, enflasyon gibi konuların ilk planda tutulduğu kısa döneme kayarken sanayileşme, yatırımlar gibi uzun dönem için yaşamsal öneme sahip konular geri plana itilmiş ve hatta gündemden tümüyle çıkmıştır. İç piyasa için üretim yerini “ihracat fetişizmine”, gelişme politikaları yerini yapısal uyum politikalarına, ekonomik ve sosyal planlama yerini yapısal kriz yönetimine bırakmıştır.

1950-1990 döneminde gelişmekte olan ülkelerde kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) yılda ortalama % 4.9 gibi çok yüksek bir artış göstermiştir. Öte yandan, bu büyüme performansının 1980’den sonra önemli ölçüde kötüleşmesi Latin Amerika ve Sahra’nın güneyindeki Afrika ülkelerinde kişi başına GSYİH’nin artma bir yana, düşük oranlarda da olsa gerilemesi, borç krizinin daha da ağırlaştırdığı yoksulluk ve gelir dağılımı sorunlarının çözümünde önemli bir yol alınmamış olması özellikle vurgulanması gereken olgulardır.

Dünya nüfusunun dörtte üçünden fazlasını oluşturan çok büyük bir kısmı (4 milyarı aşan bir kitle) düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşamaktadır. Dünya nüfusundaki bu yüksek payına karşın bu ülkeler dünya sanayi üretiminin yaklaşık % 17’lik bir kısmını dünya sınaî ihracatının ise sadece %15’ini gerçekleştirmektedir.

Gelir dağılımına ilişkin veriler ülkelerarası ve ülkeler içinde değişik kesimler arası eşitsizliğin çok büyük olduğunu ve giderek arttığını göstermektedir. 1991 yılında dünya nüfusunun en zengin %20 lik kısmı dünya toplam geliri- nin %85’ini alırken en yoksul %20 sinin payı sadece %1.4 idi.

Bir yandan kısa dönem ekonomik istikrarsızlık, diğer yandan uzun dönem sorunlara karşı ilgisizlik sürerken, bu ülkelerde açlık, cehalet ve en genel anlamda yoksulluk çok

büyük boyutlara ulaşmıştır. Özellikle Afrika kıtasında hala yer yer kıtlık olgusuyla karşı karşıya kalınmaktadır. Dünya nüfusu içinde 750 milyonluk geniş bir kitlenin doğrudan açlıkla karşı karşıya olduğu, 1.1 milyarlık bir kitlenin ise genel anlamda “yoksul” olduğu gözlenmektedir.

Küreselleşme söyleminin giderek ağırlık kazandığı, “yeni muhafazakar” yaklaşımların üstünlüğünün adeta “tartışılmaz” sayıldığı bugünlerde bu kitabın temel amacı çeşitli gelişme sorunlarını yeniden gündeme getirmek, Gelişme İktisadi'nin evrimini ve ona koşut olarak gelişme performansını değişik boyutlarıyla incelemektir. Gelişme konularının karmaşıklığı gözönüne alındığında, bu kitapta ele alınan konuların, doğaldır ki, bütüncül olma iddiası olamaz. Amaç, seçilmiş konularda temel sayılabilecek kimi çalışmalara yer vererek bu konuların anlaşılabilmesi için bir “ilk yaklaşım” oluşturmak ve gelişme konularının uluslararası ve tarihsel boyutlarını vurgulamaktır.

Kitap on bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde, Albert Hirschman temel gelişme paradigmalarını Gelişme İktisadi, Marksizm, Neo-Marksizm ve Neoklasik İktisat başlıkları altında topluyor ve bunları iki soru karşısındaki (tek iktisat yaklaşımını kabul edip etmedikleri ve gelişme sürecinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere karşılıklı yarar sağlayıp sağlamadıkları) tutumları açısından sınıflandırıyor. Hirschman, Gelişme İktisadi'nin çıkış, yükseliş evrelerini ve temel katkısını dile getirdikten sonra, diğer paradigmlar arasında sıkışıp kalma ve gerileme süreçlerini ayrıntılı bir şekilde inceliyor.

İkinci Bölümde Lloyd Reynolds, Üçüncü Dünya Ülkelerinin büyüme sürecini bu sürecin başladığı 19. yüzyılın ikinci yarısından birinci petrol şokuna kadar geçen uzun dönem için inceliyor. Büyüme performansının değerlendirmesinde, kişi başına üretimde farkına varılır bir artışın başla-

masını temel kıstas olarak, bu uzun dönemi iki canlılık dönemi (1870-1914, 1950-73) ve bunların arasında kalan bir durgunluk dönemi (1914-45) olmak üzere üç alt başlık altında kısaca değerlendiriyor. Reynolds, uzun dönem büyümenin temel özelliğinin süreklilik olduğunu vurguluyor ve İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin başarılı ülkelerinde büyümenin genellikle 19. yüzyılın sonunda başladığına işaret ediyor. Üçüncü Dünya ülkelerindeki büyümenin sanayileşmiş ülkelerin büyümesiyle ve buna bağlı olarak mal, finansman ve teknoloji akımlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu öne sürüyor.

Üçüncü Bölümde, Richard Easterlin, ekonomik büyümenin dünya çapında yayılmasını yeni üretim tekniklerine ilişkin bilginin yayılmasına bağlıyor. Tarihsel bir yaklaşımla, bu bilginin yayılmasında temel etmenin resmi eğitim sistemlerinin kuruluşu ve yaygınlaşması olduğunu ileri sürüyor ve bunun da siyasal koşullar ve ideolojik etkilere bağlı olduğunu savunuyor. Büyümenin bütün dünya ülkelerine yayılmasının asıl İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleştiği noktasından hareketle, bu durumu modern eğitim sistemlerinin bütün dünyada ancak bu dönemde yaygınlaştırılabilmesine bağlıyor.

Dördüncü Bölüm'de Fikret Şenses, bir bilim dalı olarak Gelişme İktisadı'nın evrimini başlangıcından bugüne dek ana hatlarıyla değerlendiriyor ve bu çerçevede bu bilim dalının yükselişini ve gerilemesini gelişme süreciyle ilişkilendiriyor. Gelişme İktisadı'nın gerilemesini 1970li yıllardan bu yana Üçüncü Dünya ülkelerinin bir blok olarak birlikteliğinin bozulmasında ve bu bilim dalının yetersiz analitik çerçevesinde arıyor. Son yıllarda Gelişme İktisadı içinde de hakim konuma ulaşan neoklasik yaklaşımların uzun dönem gelişme için yeterli bir baz oluşturamayacağını savunuyor ve bu bilim dalının yeniden canlanabilmesi doğrultusunda öneriler geliştiriyor.

Beşinci Bölümde Colin Kirkpatrick ve Frederick Nixon, gelişmekte olan ülkelerde enflasyon konusunun çok ayrıntılı bir değerlendirmesini yapıyor. Yazıda, bu ülkelerin geçmiş enflasyon deneyimi inceleniyor ve enflasyon oranlarının yüksekliği ve değişkenliği vurgulanıyor. Enflasyonun nedenleri, yapısalcı ve parasalcı görüşler çerçevesinde ve ampirik kanıtlar incelenerek ayrıntılı olarak tartışıldıktan sonra, enflasyon ve ödemeler dengesi ilişkisi ele alınıyor ve bu ülkelerde istikrar programları aracılığıyla IMF'nin oynadığı rol değerlendiriliyor. Enflasyonun etkileri ise bütüme, yatırımlar ve gelir dağılımı açısından tartışılıyor.

Altıncı Bölümde Heather Gibson ve Euclid Tsakalatos, uluslararası Borç Krizini nedenleri ve sonuçları açısından tartışıyor ve çözüm önerileri geliştiriyor. Bu çözüm önerileri, sonraki gelişmelerin gerisinde de kalsa, bu boyutta uluslararası bir krizde tarafların temel yaklaşımlarını ve hareket noktalarını belirleyen unsurları yakalamak açısından önemli ipuçları veriyor. IMF'nin önerdiği kemer sıkma politikalarının gelişmekte olan ülkelere büyük net fon transferlerine yol açmasına ve bu yolla borç krizini daha da ağırlaştırmasına dikkat çekilerek borç geri ödemelerinin olumsuz sosyal ve ekonomik sonuçlarının önlenmesi gereğine ve gelişmekte olan ülkelerin uluslararası mali sistem içindeki etkisizliğine işaret ediliyor.

Yedinci Bölümde Rhys Jenkins, sanayileşme olgusunu bir bütün olarak dünya ekonomisi çerçevesinde ayrıntılı olarak ele alıyor ve bu çerçevenin gelişmekte olan ülkelerin sanayileşmesiyle ilişkisini inceliyor. Dünya sanayi ve ticaretinde İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana gözlenen temel eğilimler üretimin uluslararasılaşması ve teknolojik gelişme süreciyle ve işgücü piyasalarıyla ilişkili olarak değerlendiriliyor ve bu değişimin nedenleri üzerinde durularak sanayi geleceğine ilişkin beklentiler ana hatlarıyla tartışılıyor.

Sekizinci Bölümde Hubert Schmitz, gelişmekte olan ülkelerin sanayileşme deneyimini sanayileşme stratejileri bağlamında inceliyor ve sırasıyla ithal ikamesine dayalı sanayileşme ile ihracata yönelik sanayileşme stratejilerini ana hatlarıyla değerlendiriyor, yeni sanayileşen ülkelerin başarısındaki iç ve dış faktörleri tartışıyor ve çevrimsel ve tarihsel etmenlerin önemini vurguluyor. Schmitz, gelişmekte olan ülkelerin sınai büyüme dinamiğini dışarıda, dünya ekonomisinde bulma olasılığının zayıf olduğuna işaret ediyor.

Dokuzuncu Bölümde Hagen Koo, G.Kore'de sanayileşme politikalarıyla gelir dağılımı ilişkisini tartışıyor ve gelir dağılımının 1970 li yılların başında bozulmaya başlamasının nedenlerini irdeliyor ve devletin bu konuda belirleyici bir işlevi olduğunu savunuyor. 1960'lı yıllarda gelir dağılımındaki düzelmeyi hızlı istihdam artışıyla ilişkilendiriyor. 1970 li yıllardan sonraki bozulmayı ise, işsizlikteki azalmanın sonuna yaklaşılmada ve istihdam yapısının eşitsizliğin daha yüksek boyutta olduğu tarım dışı sektörlerle kaymasında, artan ücret eşitsizliğinde ve devletin büyük iş çevrelerine sağladığı kapsamlı ve yüksek dozdeki teşviklerinde ve buna karşılık emek üzerindeki korporatif denetiminde arıyor.

Onuncu ve son Bölümde Peter Nunnenkamp gelişmekte olan ülkelerin temel sorunlarını belirlemeyi, bu sorunların ağırlığı karşısında oluşan karamsarlığın nedenlerini tartışmayı ve bunların üstesinden gelebilmek için uluslararası platformda işbirliği olanaklarını araştırmayı amaçlıyor. Nunnenkamp dünyada son on yılda yaşanan gelişmeler karşısında gelişmekte olan ülkelerin marjinalleşme tehlikesiyle karşı karşıya olup olmadıkları sorusunu irdeliyor. Bu tehlikenin, bu ülkelerin bir kısmı için söz konusu olabileceği sonucuna varıyor ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılaşmanın daha da artma olasılığını vurguluyor. Sorun-